رضی الله عنه کان رسول الله صلی الله علیه وسلم یتخولنا بالموعظة کراهة السامة علینا ذکره
فی المصابیح و قال شارحه زین العرب والتخول بالخاء المعجمة التعهد والرعایة یقال تخولت الریح
ای تعهدتها والخایل المتعاهد للشیء الحافظ له ویروی یتخوننا بمعنی یتخولنا و بالحاء
المهملة ایضا ای یتامل احوالنا التی ینشط فیها للموعظة فیعظنا فیها انتهی کلامه والسامة
کالملالة لفظا ومعنی فاذا احس المتکلم سامة المستمع کف ای امتنع عن الکلام وسکت
قال فی مختار الصحاح والمکفوف الضریر وقد کف بصره وکف بصره ایضا وکفه عن الشیء
نکف وهو یتعدی ویلزم وباب الکل رد انتهی قال فی بستان العارفین اول ما یحتاج المذکر
الیه یجب ان یکون صالحا فی نفسه لانه لو لم یکن صالحا یهرب منه العقلاء ویقتدی به
السفهاء فیکون فی ذلک فساد العالم وکلامه لا ینجع فی قلوب الناس والثانی ان یکون ورعا لا
یحدث الناس بحدیث لم یصح عنده لانه روی عن علی رضی الله عنه عن النبی صلی الله علیه وسلم
من حدث بحدیث وهو یری انه کذب فهو احد الکاذبین والثالث ان لا یطول المجلس
فیمل الناس فیذهب برکة المجلس وروی عن عبد الله بن مسعود رضی الله عنه انه قال
ان للقلوب نشاطا واقبالا وان لها تولیا وادبارا فحدث الناس ما اقبلوا علیك وروی
عن الزهری عن النبی صلی الله علیه وسلم انه قال روحوا القلوب ساعة بعد ساعة
وروی زید بن اسلم عن ابیه قال کان قاص فی بنی اسرائیل یطول علیهم ویملهم فلعن
ولعنوا الی هنا من کتاب بستان العارفین ویؤدی ما عنده من احکام الدین علی وجهه ای کما
یسمعه لا یزید ولا ینقصه لانه ینقل الوحی المنزل من عند الله تع ابتداء وما الا هکذا قال
الشارح ولعل المص اراد بکلامه هذا ان ما قاله النبی صلی الله علیه وسلم او فعله کل واحد
منهما بالوحی الالهی ان یرجع ویؤل الیه قال فی المنار الوحی نوعان ظاهر وباطن فالظاهر ما ثبت
بلسان الملك فوقع فی سمعه بعد علمه بالمبلغ بایة قاطعة وهو الذی انزل علیه بلسان الروح
الامین او ثبت عنده باشارة الملك من غیر بیان بالکلام او تبدی لقلبه بلا شبهة بالهام
من الله تع بان اراه بنور من عنده والباطن ما ینال بالاجتهاد بالتامل فی الاحکام المنصوصة
انتهی کلامه وان خیانة الرجل فی العلم اشد من خیانته فی المال ولا یحدث بکل ما سمع لاحتمال
ان یکون بعض ما سمعه من الموضوعات هذا هو الواجب بان لا یحدث بکل ما سمع فان الا
حادیث التی صحت نسبتها الی النبی صلی الله علیه وسلم یلزم تحدیثه وان کان موجبا ایذاء الغیر

بعد

بعد ان صحت نیة المحدث فربما یقع بسببه فیما یصیر وبالا ثقلا علیه بتحمله ویسأل عنه یوم القیمة
ولا یتکلم بما لم یسمعه وما لم یخمره من التخمیر بمعنی التغطیة یقال خمر اناك ای غطه وفیه معنی
الحفظ ای وما لم یحفظه ولم یضبطه فان من قال من العلم بغیر سماع ولا یتیقن بصحته بل تفوه به علی
سبیل التخمین والتهور دخل النار بلا حساب ای کما ان بعض العباد من الفایزین یدخلون الجنة
بغیر حساب کذلك هذا القایل یدخل النار بغیر حساب ولا یفتی بما لا یعتمد علیه نصا جلیا
واضحا او دلیلا ظاهرا دلالته من کتاب وسنة واجماع لان اصول الشرع ثلاثة الکتاب
والسنة واجماع الامة والقیاس وان کان دلیلا ایضا الا انه مستنبط من الاصول المذکورة
وراجع الیها ولهذا لم یذکره المص ویزین حدیث النبی صلی الله علیه وسلم باحسنه ای یرده
الی احسن التاویل فیما یحتاج الی التاویل ویحمله علی ارشد الوجوه وانسبها بالدیانة ولا یحدث
عمن لا تقبل شهادته فان من روی حدیثا یرتاب فی صحته فهو احد الکاذبین والمص بهذا
القول یشیر الی حدیث رواه جندب والمغیرة بن شعبة رضی الله عنهما وهو هذا من حدث
عنی بحدیث وهو یری انه کذب فهو احد الکاذبین روی بصیغة التثنیة باعتبار المفتری
والناقل عنه وبصیغة الجمع باعتبار کثرة النقلة وکل واحد من هذین الاعتبارین یجوز
فی قول المص ایضا ولا یحدث الا بما یشهد اصول الدین بصحته ویصدقه ویوافقه مشاهیر
جمع مشهور کمخادیم جمع مخدوم الاخبار المرویة عن النبی صلی الله علیه وسلم والاثار المأثورة
عن السلف الصالحین والایات القرانیة المنزلة من رب العالمین ومما یعرف به صحة
الحدیث ان یلین مضارع هو من اللینة ماضیه لان علی وزن باع له ای لاجل ذلك الحدیث
ابشار جمع بشرة کاشجار جمع شجرة والبشرة ظاهر جلد الانسان اهل البصایر ای ذوی
البصیرة واشعارهم ای یلین اشعارهم ایضا لان الاشعار تتبع الجلود فاذا لانت الجلود لانت
الاشعار ایضا وان تعرفه قلوبهم ای وایضا من الادلة الدالة علی صدق الحدیث
معرفة قلوب اهل البصایر ایاه وشهادتها به ویرونه قریبا منهم ای یرون صدق الحدیث
قریبا من انفسهم ای یعرفون صدقه کما یعرفون انفسهم بل ازید ولن یرزق هذا الذوق
الا اهل الخصوص من الاصفیاء والاتقیاء هما جمعا صفی وتقی مثل اطباء جمع طبیب ومن
تصدی ای تعرض للتعلیم فان علیه ان یخالق الناس بخلق حسن وعلیه ان یعمل بعلمه
قبل ان یدعو الیه غیره فیکون داعیا بقوله وفعله وحاله جمیعا فان الواعظ

Copyright © King Saud University